

UZASADNIENIE

Powodowie T. K., R. R. i H. P. wnieśli o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – reprezentowanego przez Województwo (...) kwoty 23.461,33 zł z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Nadto, domagali się zasądzenia zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazali, że zawiązali konsorcjum, które uzyskało od pozwanego w drodze przetargu nieograniczonego zamówienie publiczne na „kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki K. na odcinku km 0+000-3+561, gm. B., woj. (...) - (...)” co zostało potwierdzone stosowną umową. Za pozwanego jako strona umowy występował zakład budżetowy – Zarząd Melioracji i (...) w O., na który scedowano uprawnienia właścicielskie Skarbu Państwa, w imieniu którego występuje Województwo (...) w zakresie wód publicznych według przepisów prawa wodnego. Umowa zasadnicza przewidywała zabezpieczenie jej należytego wykonania, a także zabezpieczenie z tytułu rękojmi, na które powodowie przekazali kwotę 23.461,33 zł. Powodowie wyjaśnili, że w/w umowa okazała się niemożliwa do wykonania z przyczyn niezależnych od nich tj. z powodu wysokich stanów wód względem tych, przy których można było prowadzić roboty zgodnie z projektem, a także z powodu jednoczesnego prowadzenia prac drogowych przez innego wykonawcę. Ostatecznie, wobec braku postępu prac, zamawiający odstąpił od umowy oraz zażądał od powodów zapłaty kary umownej. Powodowie zaznaczyli, że nie czują się odpowiedzialni za niewykonanie umowy, a w konsekwencji nieuprawnione jest obciążenie ich karą umowną. Zamawiający odmówił zwrotu wpłaconej przez powodów kwoty 23.461,33 zł składając oświadczenie o jej potrąceniu z naliczoną karą umowną. Powodowie wskazali, że naliczenie kary umownej jest niezasadne. Podkreślili, że pozwany rozpiisał nowy przetarg tożsamy z tym, w wyniku którego zawarto umowę z powodami. Z informacji posiadanych przez powodów wynika, że w projekcie zostały wprowadzone zmiany, będące efektem zarzutów biegłego względem pierwotnego projektu. W ocenie powodów świadczy to o wadliwości projektu, którego powodowie nie musieli badać pod względem poprawności. (pozew k. 2-5)

Pozwany Skarb Państwa – Marszałek Województwa (...) reprezentowany przez Zarząd Melioracji i (...) w odpowiedzi na pozew wniósł o odrzucenie pozwu. W przypadku nie uwzględnienia w/w wniosku domagał się oddalenia powództwa oraz zasądzenia od powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że pozwany w niniejszej sprawie winien być oznaczony jako Skarb Państwa działający przez Marszałka Województwa (...) a dalej Zarząd Melioracji i (...), albowiem inwestycja zlecona powodom nie była inwestycją Województwa (...). Powyższe uzasadnia odrzucenie pozwu.

Ustosunkowując się merytorycznie do roszczenia powodów, pozwany wskazał, że żądanie powodów zgłoszone w pozwie jest nieuzasadnione. Podniósł przy tym zarzut potrącenia. Podkreślił, że wysokość kary umownej w przypadku odstąpienia od umowy nr (...) z winy Wykonawcy (powodów) wynosi 391.022,00 zł. (§ 10 ust. 1 pkt 1f umowy) . Dodał, że w dniu 6 grudnia 2010r. dokonał potrącenia wierzytelności z tytułu kary umownej z zabezpieczenia należnego wykonania umowy w kwocie 23.461,33 zł. tj. do wysokości wierzytelności niższej. Wyjaśnił, że wbrew twierdzeniom powodów, odstąpienie od umowy przez Zamawiającego było spowodowane nie okolicznościami niezależnymi od powodów, ale tylko i wyłącznie zaniechaniem przez nich realizacji umowy, która mogła być zrealizowana. Zgodnie z §5 ust.6 umowy z dnia 28 czerwca 2010r. nr (...), jeżeli Wykonawca nie wywiąże się należycie z wykonania umowy (...) kwota zabezpieczenia przeznaczonego do zwrotu ulegnie odpowiedniemu zmniejszeniu o wartość roszczeń Zamawiającego wobec Wykonawcy z tego tytułu” . Pozwany podkreślił, że wykonawca nie wykonał żadnych prac wymienionych w umowie. Jako przyczyny niewykonania umowy wykonawca wskazał stan wody w rzece P. i K. oraz przebudowę drogi. Zdaniem pozwanego, prawdziwą przyczyną niewykonania umowy było zaoferowanie w przetargu przez powodów zbyt niskiej kwoty na realizację zadania. Po zorientowaniu się, że uzyskana z kontraktu kwota nie tylko nie przyniesie zysku, ale nawet może spowodować stratę, powodowie zaczęli szukać pretekstu do wycofania się z kontraktu. Pozwany zakwestionował opracowaną na zlecenie powodów ekspertyzę techniczną L. Ł.. Wyjaśnił, że Zarząd Melioracji i (...) w O. współpracował z wykonawcą i był zainteresowany wykonaniem zawartej

umowy. (...) nie jest przedsiębiorcą, któremu zależy na zysku. Celem istnienia i działania (...) jest regulacja rzek i jezior, tak aby nie zalewały sąsiadujących z nimi terenów i aby wody płynące mogły być wykorzystywane przez rolnictwo. Skoro (...) pozyskał środki na realizację inwestycji na rzece K. logicznym jest, że chciał je wydatkować na tą inwestycję. N. tych środków oznaczało groźbę ich utraty. W interesie (...) leżało, aby w każdy możliwy sposób ułatwić, a nie utrudnić powodowi realizację inwestycji. Pozwany zaznaczył, że na realizację inwestycji powodowie mieli okres półtora roku. W ciągu tego okresu mieli wystarczająco dużo czasu, aby wykonać dzieło. Jednakże gdy zorientowali się, że realizacja zadania będzie wymagała większych nakładów, niż zakładali na etapie postępowania przetargowego, praktycznie nie rozpoczęli realizacji inwestycji. Każda zgłoszona uwaga powodów spotykała się z niezwłoczną reakcją (...). Wstrzymanie robót przy wykonywaniu drogi również było reakcją na zgłoszone przez powodów utrudnienie z tym związane. Jednak powodowie zamiast wykorzystać ten fakt i przystąpić do robót niezwłocznie na tym odcinku, prac tych nie wykonywali. (...) nie był też przeciwny zmianie harmonogramu robót. Również projektant robót wskazywał, że nie widzi przeszkód, aby roboty wykonać w innej technologii niż przewidziana w projekcie. Powodowie wygrywając przetarg na roboty zaproponowali niską cenę, ale zgodnie z zapisami SIWZ i Umowy proponując swoje wynagrodzenie powinni przewidzieć wszelkie okoliczności mogące mieć wpływ na cenę robót - w tym okresowo powiększony stan wody w rzece K.. Skoro jak twierdzą powodowie, wykonanie umowy nie było możliwe z uwagi na okoliczności niezależne od powodów, to powinni oni odstąpić od umowy. Tymczasem powodowie nie odstępowali od umowy, ani też jej nie realizowali. Z uwagi na niewykonywanie umowy, (...) zasadnie odstąpił od umowy i zażądał kar umownych, gdyż wina leży po stronie Wykonawcy, a nie Zamawiającego. Zamawiającemu zależało na wykonaniu umowy przez powodów, albowiem miał zarezerwowane środki finansowe na ten cel. Zamawiający proponował wykonanie innych dowolnych odcinków wynikających z umowy, co spotkało się z odmową Wykonawcy. Wykonawca nie chciał też zastosować innej technologii, gdyż podniosłoby to, jego zdaniem, znacząco koszty wykonania zamówienia. Potwierdził, że nie prowadzi żadnych robót na terenie budowy i chce odstąpić od umowy z przyczyn od niego niezależnych. Pozwany wskazał, że na wniosek powodów wstrzymano roboty drogowe na okres około 50 dni, a także proponowano rozwiązania alternatywne, co jednak nie zostało wykorzystane przez Wykonawcę, który dalej nie prowadził prac przewidzianych umową. W związku z tym pismem z dnia 27 września 2010r. (...) w O. wezwał powodów do wznowienia robót w ciągu 14 dni, pod rygorem odstąpienia od umowy i naliczenia kary umownej. Na prośbę Wykonawcy w dniu 1 października 2010r. doszło do spotkania obu stron umowy. Nie doprowadziło ono do zmiany stanowiska stron. Wykonawca uważał, że bez dodatkowych środków (poza przewidywanym w umowie wynagrodzeniem ryczałtowym) nie można wykonać umowy. (...) stał na stanowisku, że odcinek rzeki objęty umową ma 3561 metrów i w przypadku jakichkolwiek trudności na danym odcinku nie było przeszkód, aby Wykonawca realizował zamówienie na innym odcinku. Poza tym (...) wskazało, że SIWZ zawierał zapis "Wykonawca musi przewidzieć wszystkie okoliczności, które mogą wpłynąć na cenę zamówienia. W związku z powyższym wymagane jest od Wykonawcy bardzo szczegółowe sprawdzenie w terenie warunków wykonania zamówienia." Zlecony umową zakres robót dotyczący wykonania umocnień brzegowych odcinka rzeki K. był w km 0 - (...), a zatem plac budowy nie mógł być krótszy od zleconego do realizacji odcinka robót. Modernizowana droga przez Starostwo Powiatowe przecinała rzekę tylko w km 129- 139. Tymczasem żadne roboty umocnieniowe brzegów rzeki nie zostały rozpoczęte ani w dolnym, ani w górnym odcinku rzeki K.. Inwestorowi - z uwagi na fakt przyznania na realizację zadania środków z funduszy europejskich - zależało na realizacji przedsięwzięcia, którego jednak Wykonawca nie chciał wykonać. Z uwagi na przerwanie przez Wykonawcę realizacji robót z własnej winy, w dniu 3 listopada 2010 r. (...) odstąpił od umowy i wezwał Wykonawcę do zapłaty przewidzianej umową kary umownej w wysokości 391.022,17 zł. Wobec odmowy jej zapłaty, w dniu 6 grudnia 2010r. (...) dokonał potrącenia przysługującej Zamawiającemu wierzytelności z tytułu kary umownej z wierzytelnością Wykonawcy z tytułu wpłaty zabezpieczenia w kwocie 23.461,33 zł. Wskutek dokonanego potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (art.498§2 kc). Stanowisko powodów zawarte w pozwie o obowiązku zwrotu wszystkiego co pozwany otrzymał w związku z zawarciem umowy wzajemnej na podstawie art.494 kc, a nadto rozliczenia umowy na podstawie art.644 kc w zw. z art.656§1 kc, w sytuacji gdy Wykonawca nie wykonał praktycznie żadnych robót przewidzianych umową i naraził Inwestora na utratę pieniędzy na realizację zadania jest bezpodstawne. Jednocześnie pozwany wskazał, że w wyniku ponownego przetargu, przetarg na wykonanie dzieła wygrała firma (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P., która

wykonała dzieło w ciągu niecałych 6 miesięcy, co jednoznacznie świadczy o tym, że powodowie mogli wykonać całość dzieła. (odpowiedź na pozew k. 100-107)

W toku rozprawy w dniu 11 kwietnia 2013 r. pozwany cofnął wniosek o odrzuceniu pozwu. (k. 211)

Sąd postanowił na podstawie art. 67§2 kpc ustalić, że organem uprawnionym do podejmowania czynności procesowych za Skarb Państwa jest Marszałek Województwa (...). (k. 211)

Sąd ustalił, następujący stan faktyczny:

W dniu 28.06.2010 r.

pomiędzy pozwanym reprezentowanym przez dyrektora Zarządu Melioracji i (...) w O. stanowiącego samorządową jednostkę budżetową, a konsorcjum zawiązanym przez powodów: T. K., R. R. i H. P., po przeprowadzeniu przetargu przeprowadzonego w trybie ustawy „Prawo zamówień publicznych”, zawarta została umowa nr (...), zgodnie z którą powodowie zobowiązali się do wykonania robót budowlanych w ramach zadania inwestycyjnego „Kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki K...” w oparciu o dokumentację projektową, specyfikację techniczną wykonania i odbioru robót, kosztorys ofertowy i ofertę przetargową oraz specyfikację istotnych warunków zamówienia.

Rozpoczęcie realizacji umowy miało nastąpić 6.07.2010 r., zaś zakończenie do 31.10.2011 r. Za wykonane prace powodowie mieli otrzymać kosztorysowe wynagrodzenie brutto w kwocie 1 955 110,84 zł.

W § 12 umowy strony zastrzegły sobie prawo do odstąpienia od umowy w wyszczególnionych przypadkach w formie pisemnej z podaniem uzasadnienia. Zamawiający (pozwany) mógł odstąpić od umowy m.in. w przypadku braku rozpoczęcia robót bez uzasadnionych przyczyn po upływie 14 dni od terminu wyznaczonego na rozpoczęcie realizacji umowy i nie rozpoczęcia ich pomimo dodatkowego wezwania na piśmie (§ 12 ust. 1 pkt c), a także wówczas, gdyby powodowie przerwali realizację robót z własnej winy i przerwa tym spowodowana trwałaby dłużej niż 14 dni (§ 12 ust. 1 pkt d). Na wypadek odstąpienia od umowy z przyczyn zależnych od Wykonawcy (powodów) zastrzeżono na rzecz pozwanego karę umowną w wysokości 20 % kosztorysowego wynagrodzenia umownego brutto (§ 10 ust. 1 pkt f).

W § 11 umowy strony ustaliły, że zmiana postanowień umowy może nastąpić m.in. w zakresie terminu jej realizacji, jeżeli zaistniały przyczyny niezależne od działania stron, których przy zachowaniu wszelkich należytych środków nie można uniknąć, ani im zapobiec, w szczególności w przypadku wystąpienia okoliczności wynikających z tzw. siły wyższej (np. powodzi, huraganu, gwałtownych burz), uniemożliwiających realizację robót przez okres dłuższy niż 2 tygodnie. Wstrzymanie robót z tego powodu miało być potwierdzone w dzienniku budowy i zaakceptowane przez inspektora nadzoru. Strony zaznaczyły również, że wstrzymanie robót ze względu na warunki atmosferyczne typowe (właściwe) dla danej pory roku i miesiąca lub złą organizację robót nie uzasadniają zmiany terminu umowy.

(bezsporne: umowa współpracy pomiędzy powodami z dnia 25 maja 2010 r. k. 26-26v, umowa z dnia 28 czerwca 2010 r. k. 9-13, zobowiązanie ofertowe k. 14-14v, specyfikacja istotnych warunków zamówienia k. 15-25 niniejszej sprawy oraz k. 71 z akt sprawy X C 138/11 tj. specyfikacja istotnych warunków zamówienia, k.74 akt sprawy X C 138/11 tj. specyfikacja techniczna wykonania i odbioru robót budowlanych, k. 73 akt sprawy X C 138/11 tj. przedmiar, projekt budowlany k.504)

Teren i plac budowy został przekazany powodom protokołem z dnia 12.07.2010 r. Po wytyczeniu osi trasy, pierwszy wpis kierownika budowy, którym był powód H. P., w dzienniku budowy nosi datę 24.08.2010 r. Stwierdza w nim, co ponawia następnie we wpisie z dnia 31.08.2010 r., że wysoki stan wody w rzece K. uniemożliwia podjęcie robót budowlanych.

Wpisem z dnia 3.09.2010 r. niemożliwość prowadzenia robót związanych z „budową umocnień skarp” potwierdził inspektor nadzoru - W. K., zalecając jednocześnie „prowadzenie innych robót związanych z wywozem urobku wydobytego z dna rzeki”. Kolejnym wpisem inspektor wskazał, że podczas spotkania z udziałem wykonawcy umocnień

rzeki (powodami) oraz wykonawcy robót drogowych, jakie prowadzono w najbliższym sąsiedztwie rzeki ustalono, że przebudowa drogi zostanie wstrzymana do 20.10.2010 r., aby „umożliwić wykonawcy rzeki ukończenie robót umocnieniowych w km 0+300 - 0+433”. W dalszych wpisach inspektor nadzoru podnosił m. in., że na budowie nikt nie pracuje; nie są wykonywane roboty związane z pogłębianiem koryta rzek, ani roboty rozbiórkowe.

Pierwszy wpis w dzienniku budowy stwierdzający wykonywanie robót nosi datę

27.09.2010 r. i został dokonany przez powoda H. P.. Dotyczył usuwania ze skarp rzeki umocnień, kołków, desek oraz załadunku „gruzu ziemi wydobytej z odmulenia w km 0+220 - 0+300.” Ostatni wpis dotyczący robót wykonywanych przez powodów został dokonany pod datą 1.10.2010 r. i dotyczył „wrywania pali” oraz awarii koparki.

(dowód: kopia dziennika budowy k. 34-43, dziennik budowy stanowiący załącznik w niniejszej sprawie)

Na spotkaniu w dniu 27.08.2010 r. z udziałem przedstawicieli powodów w związku z realizacją robót objętych umową i innych robót przez Zarządu Melioracji i (...) w O. na wspólnym odcinku, (...) zobowiązał się do wykonania swoich robót do 30.09.2010 r..

Pismem z dnia 03.09.2010 r. powodowie zwrócili się o zorganizowanie spotkania dotyczącego prowadzenia robót z uwagi na utrudnione lub niemożliwe ich wykonanie według technologii i warunków specyfikacji i projektu technicznego. W protokole z dnia 13.09.2010 r., podpisanym przez H. P. i T. K. oraz projektantkę S. D., zastępcę dyrektora (...), inspektora nadzoru, a także kierownika RO O., wskazano, że wykonano tylko drobne prace, brak jest natomiast warunków do prowadzenia robót umocnieniowych. Zaznaczono, że powodowie nie wiedzieli, że w tym samym czasie będą wykonywane roboty drogowe, nie zgłaszali żadnych uwag do projektu i specyfikacji. Zaproponowano wykonanie robót na innym odcinku rzeki, na co powodowie stwierdzili, że nie ma takiej możliwości. Ostatecznie powodowie zobowiązali się do 14.09.2010 r. zaproponować technologię i warunki prowadzenia robót. Taką propozycję przedstawili, przy czym zakładała ona m.in. zabezpieczenie przez pozwanego dodatkowych środków finansowych.

W odpowiedzi pozwany wskazał m.in., że istnieje możliwość wykonywania robót przy stwierdzanym stanie wody oraz na odcinku, na którym wykonawca robót drogowych wstrzymał swoje prace do dnia 20.10.2010 r. Jednocześnie wezwał powodów do natychmiastowego podjęcia działań zmierzających do realizacji robót. Pismem z tego samego dnia powodowie zwrócili się o odstąpienie od umowy z przyczyn niezależnych od wykonawcy, powołując się na niemożliwość prowadzenia robót w sposób zgodny z technologią wskazaną w projekcie przy faktycznym poziomie wody i prowadzonych jednocześnie pracach drogowych.

Pismem z dnia 27.09.2010 r. pozwany wezwał powodów do natychmiastowego wznowienia przerwanych robót wskazując, że w przypadku nie podjęcia ich w terminie 14 dni od daty otrzymania wezwania, odstąpi od umowy z winy wykonawcy i naliczy kary umowne. W dniu 1.10.2010 r. odbyło się spotkanie stron, podczas którego powodowie przedstawili opinię eksperta dotyczącą wykonywania robót, z której wynikało m.in., że:

- opis do projektu budowlanego był bardzo skromny i zawierał niedomówienia co do kwestii, które ustalił biegły podczas oględzin,
- pozwani przystąpili tylko do robót przygotowawczych,
- przeszkodami w kontynuacji robót były niespodziewanie wysokie stany wód, zaś kontynuację robót uniemożliwiły roboty drogowe innej firmy,
- w ocenie eksperta brak jest należytej współpracy między wykonawcą robót a inwestorem.

Pismem z dnia 2.11.2010 r. pozwany wskazał, że przedstawiona ekspertyza nie jest wystarczająca do polubownego rozwiązania umowy, podnosząc m.in., że:

- dokumentacja projektowa została sporządzona prawidłowo,

- powodowie nie zgłaszali do niej zastrzeżeń, a zgodnie z dokumentacją przetargową byli zobowiązani do przewidywania „wszystkich okoliczności, które mogą wpłynąć na cenę zamówienia” oraz do bardzo szczegółowego sprawdzenia „w terenie warunków wykonania zamówienia”;

- powodowie nie podjęli realizacji robót mimo wstrzymania prac drogowych.

(dowody: specyfikacja techniczna wykonania i odbioru robót budowlanych k.74 akt sprawy X C 138/11 , przedmiar k. 73 akt sprawy X C 138/11, pismo powodów z dnia 03.09. 2010 r. k. 44, protokół z dnia 13.09. 2010 r. k. 45-46v, pismo powodów z dnia 14.09. 2010 r. k.47-49, wnioski o odstąpienie od umowy z dnia 20.09. 2010 r. k. 50-51, pismo pozwanego z dnia 20.09. 2010 r. k. 52-53, 115-116, pismo powodów z dnia 22.09. 2010 r. k. 54-54v, pismo pozwanego z dnia 27.09. 2010 r. k. 55, 118, pismo powodów z dnia 27.09. 2010 r. k. 56, pismo pozwanego z dnia 30.09. 2010 r. k. 57, protokół ze spotkania z dnia 01.10. 2010 r. k. 58-60, pismo powodów z dnia 6.10. 2010 r. k. 61, pismo powodów z dnia 07. 10. 2010 r. k. 62-62v, pismo pozwanego z dnia 07.10. 2010 r. k. 63, pismo pozwanego z dnia 08.10. 2010 r. k. 64, pismo powodów z dnia 11.10. 2010 r. k. 65, pisma pozwanego z dnia 13.10. 2010 r. k. 66, pismo pozwanego z dnia 13.10. 2010 r. k. 67, pismo powodów z dnia 14.10. 2010 r. k. 68, pismo powodów z dnia 15.10. 2010 r. k. 69, pismo pozwanego z dnia 21.10. 2010 r. k. 70, pismo powodów z dnia 25.10. 2010 r. k. 71, 117, notatka służbowa z narady technicznej z dnia 27.08. 2010 r. z listami obecności k. 111-114)

Pismem z dnia 3.11.2010 r. pozwany odstąpił od umowy z powołaniem się na § 12 ust. 1 lit. d umowy. Wskazał, że od 10.09.2010 r. powodowie przerwali realizację robót z własnej winy i prace nie są prowadzone. Jednocześnie wezwał powodów do zapłaty kary umownej w kwocie 391 022,17 zł w terminie 14 dni od otrzymania wezwania.

W odpowiedzi z 10.11.2010 r. powodowie wezwali pozwanego do zwrotu zabezpieczenia należytego wykonania umowy, na co pozwany, pismem z dnia 6.12.2010 r. złożył oświadczenie o potrąceniu wierzytelności z tytułu kary umownej z wierzytelnością powodów z tytułu zwrotu kwoty 23 461,33 zł wpłaconej na poczet zabezpieczenia należytego wykonania umowy, o której zwrot powodowie wnieśli pismem z dnia 10.11.2010 r.

(dowody: pismo pozwanego z dnia 02.11. 2010 r. k. 72-73, pismo pozwanego z dnia 03.11. 2010 r. k. 74, pismo powodów z dnia 10.11. 2010 r. k. 75, oświadczenie pozwanego z dnia 06.12. 2010 r. k. 76, 110, pismo powodów z dnia 07.12. 2010 r. k. 77 -77v, pismo pozwanego z dnia 13.12. 2010 r. k. 78)

W wyniku ponownego przetargu, przetarg na wykonanie dzieła wygrała firma (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P., z którą pozwany zawarł umowę na „Kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki K...” w dniu 23 maja 2012 r.. (...) Sp. z o.o. wykonał roboty na rzece K. w okresie od 23 maja 2012 r. do 9 listopada 2012 r. W dniu 16 listopada 2012 r. sporządzono protokół końcowego odbioru i przekazania do eksploatacji inwestycji zleconej (...) Sp. z o.o..

(dowód: umowa z dnia 23.05. 2012 r. z (...) Sp. z o.o. z załącznikami k. 121-150, aneks nr (...) k. 151-181, aneks nr (...) do umowy z dnia 23.05. 2012 r. k. 182-184, protokoły odbioru robót k. 185-209)

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 4 lipca 2016 r. w sprawie I C 620/13 zasądzone od T. K., R. R., H. P. na rzecz Skarbu Państwa – marszałka Województwa (...) w O. kwotę 367.560,67 złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia 3 grudnia 2010 r. do dnia zapłaty z tytułu kary umownej wynikającej z umowy z dnia 28 czerwca 2010 r..

(bezsporne: wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 4 lipca 2016 r. w sprawie I C 620/13 z uzasadnieniem k. 535-539, wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 16 lutego 2017 r. z uzasadnieniem k 518-533)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, albowiem pozwany podniósł skutecznie zarzut potrącenia przysługującej mu wobec powodów wierzytelności.

Sąd z dużą ostrożnością ocenił zeznania powodów co do warunków i możliwości wykonywania umowy oraz przyczyn odstąpienia od umowy przez pozwanego, mając na uwadze, że zeznania wymienionych determinowane były interesem procesowym. Z tego też względu Sąd dał wiarę opisanym zeznaniom powodów tylko w takim zakresie, w jakim znajdują odzwierciedlenie w zgromadzonej dokumentacji i wnioskach z opinii biegłego.

Podstawę prawną roszczenia pozwu stanowi art. 494§1 kc, zgodnie z którym strona, która odstępuje od umowy wzajemnej, obowiązana jest zwrócić drugiej stronie wszystko, co otrzymała od niej na mocy umowy, a druga strona obowiązana jest to przyjąć. Strona, która odstępuje od umowy, może żądać nie tylko zwrotu tego, co świadczyła, lecz również na zasadach ogólnych naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że do okoliczności bezspornych w niniejszej sprawie zaliczyć należało charakter i treść łączącej strony umowy. Nie kwestionowano także samego faktu odstąpienia od umowy dokonanego przez pozwanego. Bezsporna była także wysokość zabezpieczenia wpłaconego przez powodów oraz wysokość kary umownej. Wynikała ona wprost z postanowień umowy, które nie były w toku postępowania kwestionowane. Stanowiła 20 procent wynagrodzenia umownego. Opisane okoliczności nie były zatem przedmiotem dodatkowego dowodzenia w sprawie. Powodowie tuż przed zamknięciem rozprawy zgłosili zarzut nieważności umowy, który nie zasługiwał jednak na uwzględnienie z przyczyn, które zostaną omówione w dalszej części uzasadnienia.

Strony pozostawały w sporze co do tego, czy w realiach niniejszej sprawy istniały przesłanki do odstąpienia od umowy przez pozwanego z przyczyn zależnych od powodów, a w konsekwencji do naliczenia z tego tytułu kary umownej. Rozstrzygnięcie w/w kwestii miało zasadnicze znaczenie dla oceny podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu potrącenia.

W tym miejscu należy wskazać, że kwestia zasadności naliczenia kar umownych była również przedmiotem – i to zasadniczym - postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Olsztynie z powództwa Skarbu Państwa-Marszałka Województwa (...) w O. przeciwko T. K., R. R., H. P. w sprawie zarejestrowanej pod sygn. akt I C 620/13. Skarb Państwa w opisanej sprawie wystąpił przeciwko w/w z powództwem o zapłatę kwoty 367.560,67 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 grudnia 2010 r. tytułem kary umownej za niewywiązanie się z umowy z dnia 28.06.2010 r. Powództwo zostało uwzględnione w całości. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 4 lipca 2016 r. zasądzono żadaną kwotę z tytułu kary umownej. Wyrok uprawomocnił się z dniem 16 lutego 2017 r.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że pozwany dysponuje tytułem wykonawczym obejmującym zgłoszoną do potrącenia wierzytelność wynikającą z opisanego wyroku. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, rozstrzygając zagadnienie zasadności naliczenia kary umownej i skuteczności złożonego przez stronę pozwaną oświadczenia o potrąceniu wierzytelności - zgodnie z treścią art. 365 § 1 k.p.c.- jest związany prawomocnym orzeczeniem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 4 lipca 2016 r. wydanym w sprawie I C 620/13. Orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd który je wydał, ale także również inne sądy. Moc wiążąca orzeczenia merytorycznego, określona w art. 365 § 1 k.p.c., może być brana pod uwagę w innym postępowaniu niż to, w którym je wydano. Orzeczenie takie uzyskuje moc wiążącą z chwilą uprawomocnienia się, a zatem z chwilą definitywnego zakończenia postępowania. W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się dana kwestia, nie podlega ona już ponownemu badaniu.

Wskazać zatem należy, że Sąd Okręgowy w Olsztynie w opisanym orzeczeniu rozstrzygnął kwestie zasadności roszczenia pozwanego dotyczącego kar umownych. Orzeczenie to ma zasadnicze i rozstrzygające znaczenie w niniejszej sprawie. Przesądza bowiem o skuteczności podniesionego przez pozwanego zarzutu potrącenia wierzytelności jaka przysługuje mu wobec powodów.

Na marginesie należy jednak dodać, że nawet gdyby nie zapadło w/w orzeczenie, to zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy przesądza o zasadności naliczenia przez pozwanego kary umownej. Opierając się na opinii

biegłego M. B. (1) należało przyjąć, że odstąpienie przez pozwanego od umowy z powodami nastąpiło z przyczyn zależnych od powodów, a w konsekwencji naliczenie kary umownej było uzasadnione.

Z opinii biegłego wynika jednoznacznie, że powodowie mieli możliwość wykonania robót objętych umową niezależnie od okresowych utrudnień związanych z wysokim poziomem wody oraz z prowadzonymi równolegle robotami drogowymi. Możliwe było wykonanie prac pogłębieniowych, zaś wykonanie innych prac umożliwiała zgoda wykonawcy robót drogowych. Powodowie dysponowali także możliwością odpowiedniego zorganizowania terenu robót i koniecznego transportu.

Powodowie mogli także przystąpić do prac na innych niż pierwotnie przewidziane odcinkach rzeki, czy też zmienić harmonogram robót. Pozwany kierował do powodów tego rodzaju propozycje, zmierzające do zrealizowania umowy, z których jednakże wymienieni nie skorzystali, domagając się wyłącznie zmiany umowy i zwiększenia przysługującego im wynagrodzenia.

Biegły sformułował swoje stanowisko po drobiazgowej analizie dostępnych materiałów dowodowych. Swoje wnioski rzeczowo i przekonująco uargumentował, wyczerpująco odnosząc się do wszystkich okoliczności podnoszonych przez pozwanych. Nie ujawniono żadnych przesłanek, które mogłyby sugerować stronniczość biegłego lub brak kompetencji do wypowiedzania się w sprawach poddanych jego ocenie. W konsekwencji, wnioski sformułowane przez biegłego Sądu uznał za miarodajne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Sąd oddalił wniosek pełnomocnika powodów złożony na rozprawie w dniu 11 września 2017 r. o przywrócenie terminu do złożenia zastrzeżeń do pisemnej opinii biegłego. Wskazać należy, że powodowie od początku rozprawy byli reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, któremu doręczono odpis opinii zakreślając termin na złożenie ewentualnych zastrzeżeń. W zakreślonym przez Sąd terminie żadne zastrzeżenia nie zostały zgłoszone. Późniejsza zmiana osoby pełnomocnika powodów, nie stanowi przesłanki do przywrócenia terminu na składanie zastrzeżeń do opinii doręczonej prawidłowo pełnomocnikowi, który na datę doręczenia był umocowany do reprezentowania powodów. Składając w toku rozprawy wniosek o przywrócenie terminu (który nota bene winien zostać złożony na piśmie) pełnomocnik powodów nie uprawdopodobnił również w żaden sposób, aby do uchybienia terminu do złożenia zastrzeżeń doszło bez winy strony powodowej. Nie uprawdopodobnił również, że zachowano termin 7 dni na złożenie wniosku o przywrócenie terminu na dokonanie w/w czynności. Co więcej złożeniu wniosku o przywrócenie terminu nie towarzyszyło dokonanie uchybionej czynności.

Mając na uwadze zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w tym opinię biegłego M. B., należy przyjąć, że powodowie nie doznali żadnych poważnych i nie dających się zwalczyć przeszkód natury obiektywnej, które to uniemożliwiły im wykonanie robót objętych umową. Z analizy zgromadzonej dokumentacji wynika, że po dniu 1.10.2010 r., kiedy to w dzienniku budowy odnotowano ostatni wpis dotyczący robót o charakterze porządkowym, powodowie nie wykonywali innych prac objętych umową.

Prowadzi to do wniosku, że w dacie, w której pozwany składał oświadczenie o odstąpieniu od umowy tj. 3.11.2010r., minął już 14-dniowy termin przerwy w pracach, która to przerwa - skoro nastąpiła z przyczyn zależnych od wykonawcy (powodów) - uzasadniała odstąpienie od umowy przez pozwanego. Jak wskazano powyżej przerwa w pracach wynikała z przyczyn leżących po stronie powodów, gdyż obiektywnie mieli oni możliwość takiego zorganizowania terenu prac i robót, by je rozpocząć i kontynuować.

Przyjmując zatem należało, że pozwany miał wszelkie podstawy do odstąpienia od umowy i naliczenia kary umownej. Już tylko na marginesie należy wskazać, iż w umowie zastrzeżono powodom prawo do żądania kary umownej w identycznej wysokości, jak zastrzeżona dla pozwanego, na wypadek odstąpienia od umowy z przyczyn zależnych od pozwanych (20%). Ponieważ obowiązki stron w tym zakresie ukształtowano tak samo, nie sposób wysokości kary zastrzeżonej na rzecz pozwanego uznać za wygórowaną.

Zgodnie z treścią art. 395 § 2 k.c., w razie wykonania prawa odstąpienia umowa uważana jest za niezawartą. To, co strony już świadczyły, ulega zwrotowi w stanie niezmienionym, chyba że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu.

Strony zobowiązane były zwrócić sobie to co świadczyły. Powodom należałby się więc zwrot wpłaconej przez nich kwoty 23 461,33 zł, objętej żądaniem pozwu, gdyby nie fakt, że pozwany potrącił z w/w wierzytelnością powodów - przysługującą mu wierzytelność z tytułu kary umownej.

Zgodnie bowiem z treścią art. 498 § 1. k.c., gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym.

Jak wskazano powyżej, pozwanemu przysługiwało wobec powodów roszczenie o zapłatę kwoty 367.560,67 zł tytułem kary umownej wynikającej z niewykonania zobowiązania. Pozwany dysponuje tytułem wykonawczym obejmującym zgłoszoną do potrącenia wierzytelność.

Mając powyższe na uwadze, należało przyjąć, stosownie do art. 498 § 2 k.c., że wskutek potrącenia obie wierzytelności (powodów i pozwanego) uległy umorzeniu nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Roszczenie powodów w wyniku skutecznego podniesienia przez pozwanego zarzutu potrącenia uległo umorzeniu. Powództwo zatem należało oddalić.

Nie zasługiwał na uwzględnienie podniesiony przez powodów tuż przed zamknięciem rozprawy zarzut nieważności umowy zawartej z pozwanym. Zarząd Melioracji i (...), który zawarł przedmiotową umowę, jest jednostką budżetową podporządkowaną Zarządowi Województwa. Realizuje swoje zadania w imieniu Marszałka Województwa (...), a wynikające z wykonywania przez Marszałka Województwa (...) uprawnień właścicielskich do stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa. Co prawda w umowie nie wskazano, czy podmiot ten reprezentuje Województwo czy Skarb Państwa, jednak nie mogło ulegać żadnym wątpliwości, że występuje jako jednostka samorządu Województwa. W kontekście uregulowań ustawy Prawo Wodne jak również postanowień umownych określających przedmiot inwestycji i źródło finansowania, nie mogło także budzić żadnych wątpliwości, że inwestycja będąca przedmiotem umowy z dnia 28 czerwca 2010 r. była inwestycją Skarbu Państwa wykonywaną w ramach zadań z zakresu administracji rządowej przez samorząd województwa i dalej przez jego jednostkę organizacyjną tj. Zarząd Melioracji i (...) w O..

O kosztach procesu orzeczono w pkt II zgodnie z art. 98 § 1 i 2 k.p.c. i zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, zasądzając od powodów solidarnie na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...) kwotę 2.400 złotych stanowiącą koszty zastępstwa procesowego.

W punkcie III wyroku nakazano ściągnąć na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005r., Nr 167, poz. 1398 ze zm.) w zw. z art. 98 § 1 i 2 k.p.c. od powodów na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Olsztynie kwotę 1.578,06 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych poniesionych tymczasowo ze Skarbu Państwa.

SSR Magdalena Wołejko-Czubek

ZARZĄDZENIE

1. (...)
2. (...)
3. (...)

O., dnia 22 listopada 2017 r.